

MANUAL DE PRESSUPOSTOS PARTICIPATIUS

Sectorial de participació de MÉS per Mallorca
Síntesi feta per @toninoguera i @DaniEarendil

MÉS

“El batle de Porto Alegre decideix molt menys que qualsevol altre, però les seves decisions han estat fundades en decisions col·lectivament articulades i això fa que un batle sigui molt més fort que els altres. Renuncia a decidir moltes coses, però això amplía extraordinàriament la seva representació política”

Tarso Genro, alcalde de Porto Alegre (1993-96 i 2001-02)
i ministre d'educació del Brasil.

Obra derivada de la
Guia metodològica de los Presupuestos Participativos
Colectivo PREPARACIÓN
www.presupuestosparticipativos.com

ÍNDEX

1. El cicle del Pressupost Participatiu	pàg. 5
2. El Grup Motor: constitució i disseny de l'Autoreglament.	pàg. 7
3. Assemblees	pàg. 13
4. Taula dels Pressupostos Participatius: viabilitat, prioritització de les propostes, document final i avaluació del procés.	pàg. 21

1. El cicle del Pressupost Participatiu

El cicle del Pressupost Participatiu, i més encara en un primer any d'implantació, comença amb la decisió política de dur-ho a terme. Aquesta decisió política és transcendental, ja que fa viable el procés participatiu i suposa l'inici d'un procés de treball intern de l'Ajuntament. Aquest treball, que combina el nivell polític i el tècnic, ha de concloure amb l'acord per a la realització del Pressupost Participatiu i la concreció del límit pressupostari sotmès a debat en el procés de participació.

Una vegada arribat l'acord polític, és necessari activar una campanya de difusió pública per a donar a conèixer a la ciutadania el procés de Pressupostos Participatius. Aquesta campanya ha d'assolir, amb el desenvolupament de diverses metodologies, constituir un **Grup Motor**: el grup de veïnats i veïnades que impulsarà el procés i serà el responsable de redactar l'**Autoreglament** del Pressupost participatiu.

Paral·lelament, s'inicia també un procés d'informació dirigit específicament als sectors més actius de la ciutadania, a associacions i a col·lectius presents al poble o ciutat, amb la finalitat d'anar implicant successivament a totes les capes de ciutadania que siguin susceptibles d'incorporar-se, ja que contribuiran sens dubte a l'impuls del procés a través del Grup Motor i en els seus propis contextos.

De la mateixa manera, és convenient iniciar també processos formatius amplis i oberts, on a través de jornades i trobades, la ciutadania pugui anar prenent idea del funcionament del Pressupost Participatiu i també pugui conèixer com funciona aquesta experiència en altres llocs i municipis.

Una vegada aprovat l'**Autoreglament** i el calendari del Pressupost Participatiu, s'inicia la fase assembleària, la principal acció de la qual prèvia, al marge d'activitats de difusió, consisteix en el procés de capacitació dels veïnats i veïnades que coordinaran les **assemblees**, en el cas que així sigui decidit en l'Autoreglament.

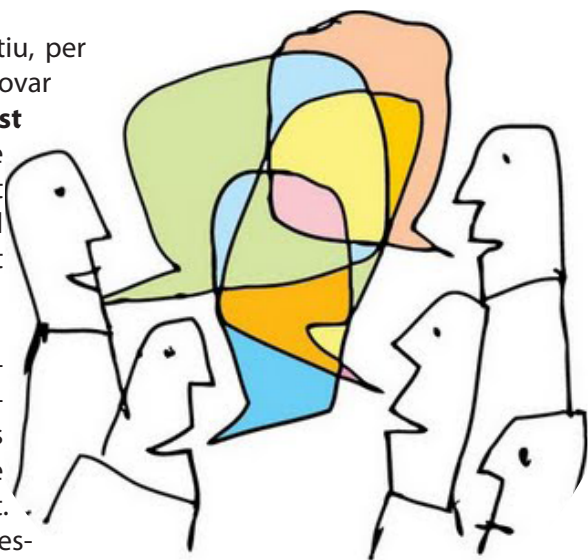
De les assemblees, siguin de caràcter sectorial i/o territorial, sorgeixen dos elements centrals en el procés del Pressupost Participatiu: les propostes ciutadanes i les persones triades en les pròpies reunions com delegades o representants dels i les participants en cada assemblea.

Les propostes ciutadanes, una vegada recollides en les assemblees, són sotmeses a informes de viabilitat tècnica i jurídica i, en el cas que siguin factibles, a informes tècnics de caràcter econòmic amb la finalitat d'elaborar un pressupost orientatiu del seu cost.

Les persones triades com a representants o delegades conformen l'òrgan de representació del Pressupost Participatiu: **la Taula o Consell de Pressupostos Participatius**. Aquest òrgan és l'encarregat de prioritzar les propostes amb la finalitat de determinar quines tiraran endavant d'acord als recursos disponibles.

La Taula del Pressupost Participatiu, per tant, és l'òrgan responsable d'aprovar el **document final del Pressupost Participatiu**, això és, el conjunt de propostes ciutadanes finalment aprovades per a integrar-se en el pressupost municipal del següent any.

Una vegada aprovat aquest document en el Ple municipal i consignades les partides pressupostàries corresponents, comença la fase d'execució, avaluació i seguiment. Aquesta fase tanca el cicle del Pressupost Participatiu, ja que en ella es realitza l'avaluació del procés, que durà a l'elaboració del nou Autoreglament per a la següent anualitat, i en ella, es crea l'òrgan de seguiment i control dels acords adoptats, en el qual es fiscalitzarà l'execució efectiva de les decisions finalment arribades en el procés de participació.

2. El Grup Motor: constitució i disseny de l'Autoreglament.

El **Grup Motor** dels pressupostos participatius està format per un grup de ciutadans/es que voluntàriament decideixen treballar braç a braç amb l'Ajuntament i l'Equip Tècnic dels Pressupostos participatius per establir les normes que definiran el procés, llançant un missatge a la ciutadania des de la institució municipal que a partir de l'inici del procés, serà la ciutadania qui prengui les decisions, empoderant a la mateixa.

Existeixen diverses opcions per a la constitució d'aquest grup. Bé poden ser ciutadans/es amb ganes d'implicar-se en el procés i en el qual no es necessiti cap requisit especial per formar-ne part, bé es pot aprofitar el teixit associatiu de la localitat o bé es pot crear un grup mixt comptant amb associacions veïnals i ciutadans a títol individual.

El Grup Motor és un grup obert a la ciutadania, el qual dóna l'oportunitat a la mateixa de poder participar en l'elaboració de les normes que regularan el procés. Qualsevol persona del municipi pot implicar-se i posar el seu gra de sorra en aquest procés.

Un dels treballs més importants del Grup Motor és l'elaboració de l'Autoreglament, que serà el document en el qual es plasmaran les normes del que serà el procés del Pressupost Participatiu.

Què és l'Autoreglament?

- És el document que serveix per establir les regles del procés del Pressupost Participatiu en tots els seus passos i accions.
- És autoregulat, perquè l'elaboren els propis veïnats i veïnades i col·lectius de la població.
- És dinàmic, perquè es revisarà cada any per realitzar modificacions necessàries i assegura la seva evolució.

L'Autoreglament és una de les parts més fonamentals del Pressupost Participatiu. En ell se sembren les bases del mateix, on la ciutadania decideix com serà el procés, fent-lo seu, atès que són els que han modelat amb les seves decisions les normes del procés. És una guia que servirà per consultar en qualsevol moment les normes del procés, passos i accions.

L'Autoreglament regularà com es participarà, quina estructura tindrà el procés, com es prendran les decisions i els acords, etc. La ciutadania és la que imagina i delimita com serà el procés de Pressupostos Participatius.

Per donar garantia institucional al Grup Motor i a l'Autoreglament és necessària la implicació de la Regidoria de Participació Ciutadana per resoldre dubtes de caràcter administratiu i tècnic.

A l'**Autoreglament** es plasmarà la següent metodologia:

- Quines característiques han de complir les propostes.
- Durada temporal per a l'execució de les propostes.
- Nombre de propostes a generar per part de les i els assistents.
- Nombre de propostes a triar en cada assemblea.
- Composició de l'òrgan de representants i funcions dels mateixos.
- Criteris i maneres de decisió per a la prioritització de propostes.
- Necessitats d'assistència tècnica.
- Composició de l'Òrgan de Seguiment i Avaluació de les propostes triades entre la ciutadania per dur-les a terme.
- Funcions d'aquest òrgan i periodicitat de reunió.
- Quantitat total destinada al pressupost participatiu (tendència progressiva d'augmentar-la any rere any).
- Partides pressupostària municipals que seran objectes dels pressupostos participatius.

Així mateix, es regularà les fonts de les propostes partint d'una lògica territorial i temàtica. Les propostes podran venir d'assemblees sectorials de barri o assemblees temàtiques d'educació, sanitat, infraestructures, etc. Els participants d'aquestes assemblees seran ciutadans/anes a títol individual, donant-li un caràcter democràtic al procés en el qual qualsevol persona té la mateixa capacitat de participació i decisió.

L'Autoreglament regularà si hi podran participar únicament persones empadronades en el municipi, si també s'admeten persones que encara que no estiguin empadronades realitzin alguna activitat a la localitat (sigui comercial, associativa, voluntariat, residencial etc). Si cal acreditació via DNI o no, si se sol·licitaran dades personals a cada participant per conèixer el seu perfil o si no importarà acreditar res. També es decidirà si han d'existir limitacions d'edat.

S'establirà també si és necessari un quòrum mínim d'assistents perquè una assemblea ciutadana sigui considerada com a vàlida amb caràcter general.

L'AutoReglament ha de **definir quines característiques han de complir les propostes per formar part del procés del Pressupost Participatiu**. Poden tenir aquestes característiques diferenciades, les quals seran sotmeses a debat i decidides pel Grup Motor en l'AutoReglament:

- Hauran de referir-se a una inversió nova o bé a obres de manteniment i reparació actuals, o en qualsevol cas, a les àrees municipals sotmeses a debat o que s'obrin a la participació.
- El seu caràcter serà concret, determinat i avaluable econòmicament.
- Haurà de definir-se la seva ubicació i àmbit territorial, i aquest serà de titularitat municipal o almenys d'entitat privada amb caràcter públic.
- Les propostes hauran de referir-se a inversions municipals.
- Serà possible plantejar demandes i iniciatives d'una altra naturalesa per part dels i les participants.
- Les propostes, quant a la durada en el temps d'execució, hauran d'executar-se en un sol exercici pressupostari com a màxim o podran tenir caràcter plurianual. A més, el nombre de propostes resultants en les assemblees ciutadanes no tendran límit o s'haurà de prioritzar en un nombre determinat de propostes a cada assemblea.
- En la presentació de les propostes serà necessari acompanyar-les d'una fitxa que contempli les seves principals característiques
- Triar si es poden presentar propostes amb antelació a les assemblees o si només presencialment en les assemblees; o si es podran habilitar ambdues formes.

L'Autoreglament també determinarà qüestions en relació a les persones representants o delegades de les assemblees ciutadanes:

- Quantes persones representants es triaran en cada assemblea?
- Com es triarien als i les representants?
- Pot una mateixa persona ser triada com a representant en més d'una assemblea?
- Com solucionarem la possibilitat que una persona, triada com a representant, després no vulgui o no pugui participar en l'òrgan de representants?
- La composició de l'òrgan de representants, ha de plantejar-se en termes de paritat de gènere?
- Poden sortir triats representants públics o polítics?
- Què ocorre si en una assemblea no es presenten persones candidates a representant?

L'Autoreglament també definirà quines funcions hauria d'exercir i qui forma part de la Taula del Pressupost Participatiu.

- Funcions :

- Realitzar la prioritització definitiva de propostes i elaborar el document final del Pressupost Participatiu.
- Recollir les propostes generades en les assemblees ciutadanes.
- Informar a la ciutadania del conjunt de propostes plantejades.
- Acordar la viabilitat de les propostes generades en les assemblees ciutadanes.
- Sol·licitar assistència tècnica (viabilitat econòmica, tècnica, jurídica, etc.) per valorar les propostes.
- Sol·licitar possibles aclariments sobre els continguts de les propostes a qui l'hagi generat.
- Resolució de conflictes al llarg del procés.
- Altres funcions.

- Integrants:

- Delegats/ades o representants de les Assemblees territorials.
- Personal tècnic municipal.
- Persones proponents de les propostes prioritzades en les assemblees.
- Col·lectius o associacions implicades.
- Representants polítics.
- Altres integrants (Pot ser convenient la presència d'actors socials).

L'Autoreglament ha de preveure quins mecanismes existiran per a l'avaluació del Pressupost Participatiu, garantint així la renovació del propi marc normatiu. L'avaluació és un procés que implica a múltiples actors, com ja veurem en el capítol corresponent. En aquest moment és important detallar de la millor manera possible qui o quin òrgan serà el responsable de l'avaluació i com desenvoluparan la seva tasca. S'haurà de definir:

- Qui dels següents possibles integrants haurien de formar part de la Comissió d'Avaluació?

- Components de l'òrgan de representants o delegats/ades.
- Personal tècnic municipal.
- Membres del Grup Motor.
- Col·lectius o associacions.
- Representants polítics.
- Uns altres

- Quins mètodes d'avaluació seguiran?

- En quin moment es durà a terme l'avaluació?

- Com es modificarà l'Autoreglament?

Una vegada aprovat el document de propostes del Pressupost Participatiu a executar durant el proper exercici, serà necessari iniciar un procés de seguiment de l'execució de les decisions adoptades, que fiscalitzi que efectivament es van duent a terme els acords assolits. **L'Autoreglament** haurà de definir el següent :

- Qui dels següents possibles integrants haurien de formar part de la Comissió de Seguiment?

- Components de l'òrgan de representants o delegats/ades.
- Personal tècnic municipal.
- Membres del Grup Motor.
- Col·lectius o associacions implicades en les propostes aprovades.
- Representants polítics.
- Uns altres.

- Quina periodicitat de reunió tendran?

- Com informaran a la ciutadania del compliment progressiu dels acords?

3. Assemblees

La metodologia del desenvolupament de les assemblees pot variar considerablement en funció de les decisions adoptades a l'Autoreglament respecte a la seva finalitat, seqüència i accions que s'han de desenvolupar en elles. Assumim en la informació d'aquest apartat la metodologia prevista en el model de Pressupost participatiu que presentam en aquesta guia. Aquest model planteja la celebració d'una única assemblea a cada territori o tema de debat, en la qual s'elaboraran i presentaran les propostes de les persones assistents, es prioritzarà un nombre concret d'iniciatives considerades com les més importants del territori o tema per part dels i les participants, i es triarà un nombre concret de representants o delegats/ades que representaran l'assemblea a la Taula del Pressupost Participatiu. A més, la coordinació de l'assemblea en el model que proposam és duta a terme per un ciutadà o ciutadana, no per personal tècnic o membres de l'equip del Pressupost Participatiu, encara que, això sí, la persona encarregada de la coordinació estarà assistida per personal expert en dinamització social.

Una assemblea amb una agenda de treball com la prevista pot tenir una durada prevista d'unes 2 hores aproximadament, amb la finalitat que existeixi temps suficient per poder desenvolupar tots el seu continguts que, resumits, són els següents:

- 1. Presentació de l'assemblea per part del coordinador/a.**
- 2. Elaboració i redacció de les propostes.**
- 3. Presentació de les propostes.**
- 4. Votació de les propostes.**
- 5. Elecció de les propostes que es presentaran a la Taula de Pressupostos.**
- 6. Elecció dels i les representants que representaran l'assemblea a la Taula de Pressupostos.**

Per a l'assemblea **és recomanable disposar d'una sèrie de materials, necessaris per recollir tota la informació que es generi.** Almenys, són els següents:

- **Guia per a la coordinació d'assemblees ciutadanes**, que pugui servir com a document de consulta per al coordinador/a davant qualsevol dubte que pugui sorgir entorn al desenvolupament de les seves funcions. Hem exposat un exemple en el capítol anterior relatiu a la preparació de les assemblees.

- **Exemplars del Reglament de Pressupostos Participatius**, amb la finalitat que puguin ser consultats davant qualsevol dubte per part del coordinador/a i que estiguin a la disposició de qualsevol assistent que ho sol·liciti.

- **Cartells amb els punts més significatius referents al funcionament de l'assemblea**. Aquest cartell, que recomanem sigui el més gran possible i se situï darrere de la taula de coordinació de l'assemblea, permet que les persones assistents puguin llegir l'ordre d'aspectes a tractar en l'assemblea i sàpiguen quin punt concret s'està tractant. (Material pràctic).

- **Fitxes d'elaboració de propostes**.

- **Bolígrafs per a la redacció de les propostes**, amb la finalitat que els i les assistents puguin redactar les seves propostes a l'assemblea. De la mateixa forma, seria positiu disposar de carpetes o qualsevol tipus de suport que permeti escriure còmodament les propostes .

- **Fulles de registre d'assistents**.

- **Fulles de recompte de votacions**.

- **Caixes per a votacions i paperetes**, amb la finalitat que si les decisions (tant en relació a les propostes com a representants) no es prenen per consens o a mà alçada, sigui possible una votació privada i confidencial.

- **Acta d'assemblea**.

- **Acta de representants**.

Una vegada aclarits els materials necessaris, entrem ja detalladament, per ordre cronològic, en els continguts que es desenvolupen en una assemblea.

1) Inici de l'assemblea i presentació d'aquesta per part del coordinador/a.

El lloc on es vagi a realitzar l'assemblea ha de ser revisat prèviament. Convé

que les persones responsables de la taula de coordinació arribin amb antelació al lloc i comprovin que efectivament està obert i amb el material necessari per a l'assemblea preparat. Una vegada fet, convé també comprovar que la temperatura i la il·luminació sigui la correcta, i en el cas que així ho permeti l'espai, distribuir els seients en cercle amb la finalitat de crear una estructura espacial el més horitzontal possible, permetent així que les persones assistents puguin veure's les cares i comunicar-se millor.

És recomanable que l'assemblea s'iniciï com a màxim 15 minuts després de l'hora prevista. Pot ser que no hagi arribat tota la gent, i que els i les assistents es vagin incorporant progressivament conforme avanci la reunió, però per respecte a les persones que han estat puntuals, és convenient que no es demori excessivament l'inici.

Conforme vagin arribant les persones assistents, és recomanable que el procés de registre d'assistents (si així s'ha decidit a l'Autoreglament) sigui ràpid i no interfereixi en el desenvolupament de l'assemblea. L'ídoni seria que les persones encarregades de la dinamització facin aquesta tasca. Si arriben persones durant el transcurs de l'assemblea, el personal dinamitzador acudirà a elles i els lliurarà fitxes de propostes, alhora que en realitzarà el seu registre.

Una vegada assegudes les persones assistents, el coordinador/a presentarà i introduirà els continguts de l'assemblea. En aquesta presentació', cal fer referència a quina assemblea s'està desenvolupant en aquests moments, quins són els objectius de l'assemblea, com es desenvoluparan les diferents accions, i quines decisions s'hauran de prendre. En el capítol anterior és possible consultar un exemple de presentació de l'assemblea.

2) Elaboració i presentació de les propostes.

Com que no coneixem a priori el nombre de participants que assistiran a cada assemblea, és recomanable preveure per al cas que l'assistència sigui nombrosa, alternatives a treball en plenari per a l'elaboració i presentació de propostes, amb la finalitat d'evitar que si el nombre d'assistents és molt alt hi hagi persones que se sentin intimidades de parlar en públic.

D'acord amb això, proposam a continuació una metodologia diferenciada de treball per a aquesta part de l'assemblea, en funció del nombre d'assistents:

Assemblea amb menys de 20 persones

Elaboració i redacció de propostes

El dinamitzador/a repartirà fitxes de propostes i bolígrafs i carpetes a totes les persones assistents.

El coordinador/a informarà que es disposa en principi d'uns 10 minuts aprox. per redactar-les (nom de la proposta i descripció).

Presentació de propostes

Una vegada redactades, cada assistent presentarà al grup les seves propostes.

Assemblees amb més de 20 persones

Elaboració i redacció de propostes

El dinamitzador/a informarà que es formaran grups de 7 persones aproximadament per a la redacció i presentació de propostes. Existirà lliure agrupació. Una vegada formats els grups es presenten els i les components i han de triar un/a portaveu, que serà qui redactarà i presentarà les propostes en nom del grup.

Nota: A cada fitxa s'haurà d'identificar la persona que realitza la proposta, no la que la presenta (portaveu).

El dinamitzador/a repartirà fitxes de propostes i bolígrafs i carpetes a cada assistent.

El coordinador/a informarà que es disposa en principi d'uns 20 minuts aprox. per presentar-se i redactar les propostes.

Presentació de propostes

Una vegada redactades, cada portaveu presentarà al grup les seves propostes.

Acabada la presentació de las propostes, es dissoldran els grups.

Si es dona el cas que el nombre d'assistents a una assemblea és molt elevat (supera per exemple el centenar de persones), el treball a partir de petits grups serà molt complicat de plantejar. Recomanam, en el cas que es prevegi

una assemblea amb assistència elevada de població, reforçar en la mesura del possible, l'assistència a la coordinació de la taula.

Pot donar-se el cas, si així ha estat habilitat a l'Autoreglament, que existeixin propostes presentades amb antelació a la celebració de l'assemblea (per mail, per fax, lliurada en dependències municipals, etc.) els proponentes de les quals no assisteixin per qualsevol motiu a la reunió. La nostra recomanació és que sigui el coordinador/a el responsable de presentar aquestes propostes a l'assemblea.

3) Votació de les propostes.

Una vegada finalitzada la presentació de propostes, el dinamitzador/a les recollirà i les lliurarà al coordinador/a.

A continuació, el coordinador/a explicarà que es procedirà a la votació de les diferents propostes amb la finalitat de triar entre les persones assistents quines propostes són més urgents i quines altres propostes, en canvi, poden esperar per a la seva execució. En aquest procés de votació quedarà establerta una llista en la qual les propostes amb més vots seran portades a la Taula del Pressupost Participatiu per a la seva posterior prioritització, juntament amb les de la resta d'assemblees de la ciutat.

La discriminació i prioritització de propostes en el marc d'una assemblea no és tasca senzilla. Existeixen diverses formes per això. L'ídoni és que aquesta prioritització de les propostes presentades pels i les participants es realitzàs per consens, però en reunions amb un alt nombre d'assistents aquesta opció és gairebé impossible. És important que en totes les reunions els mecanismes de decisió siguin els mateixos, a fi de no generar greuges comparatius o impugnacions dels resultats. Per això, recomanem establir mecanismes de votació per prioritzar les propostes.

En el model de Pressupost Participatiu que proposam en aquesta guia, les votacions en aquest punt de l'assemblea podrien desenvolupar-se de la següent forma:

Les votacions es realitzaran a mà alçada entre els i les assistents, existint dues possibilitats, que ha d'explicar el coordinador/a:

- Si s'alça el braç significa que la proposta "és urgent".

- Si no s'alça el braç significa que la proposta "pot esperar".

Abans de procedir a les votacions el coordinador/a informará a les persones assistents que procedirà a llegir els títols de totes les propostes presentades, a fi de tenir una idea global de totes les idees que s'han elaborat.

A continuació, es procedeix a la votació proposada per proposta de la següent forma:

- El coordinador/a enunciarà el títol de la proposta i demanarà quantes de les persones assistents la consideren urgent.
- El dinamitzador/a s'encarregarà del recompte dels braços alçats.
- El coordinador/a anotarà a la plantilla que es proporcionarà a aquest efecte el nombre de vots que rep la proposta.

En el cas que al final de les votacions existeixi empat de vots en alguna de les propostes que ocupin els tres primers llocs, o existís un empat que impedis conèixer quins són les tres propostes més votades (per exemple: empat entre dues propostes per ocupar el tercer lloc) es procedirà a una segona ronda de votacions on només es votaran de nou les propostes empatades. Si de nou hi hagués empat s'acudiria a una tercera votació i així successivament.

Una vegada finalitzat el procés de votacions, el coordinador/a anunciarà quins són les propostes que s'han considerat prioritàries per part dels i les assistents.

4) Elecció de les persones delegades que representaran a l'assemblea en la Taula del Pressupost Participatiu.

Acabades les votacions, el personal dinamitzador/a explicarà que l'últim punt de l'assemblea serà l'elecció dels i les representants (més suplents per al cas que algun dels i les representants triats/as no pugui acudir, si així es decideix a l'Autoreglament) que formaran part de la Taula del Pressupost Participatiu, en la qual representaran les propostes de l'assemblea i realitzaran, juntament amb els i les representants de la resta d'assemblees, la prioritització de propostes definitives per a tota la ciutat. El fet que aquesta part de la reunió la porti alguna persona encarregada de la dinamització, i no el coordinador/a, s'explica per si el coordinador/a desitja optar a ser representant, per evitar una possible situació privilegiada o que els i les assistents li assignin una autoritat diferenciada de la resta de persones que també desitgen ser representants. Per això és recomanable que en aquest punt de l'assemblea el coordinador/a actui com un assistent més.

D'aquesta manera, el dinamitzador/a demanarà a les persones assistents qui vol ser candidat/a a representant. En el cas que es presentin més persones que les que s'hagi decidit a l'Autoreglament, per al nombre de representants a escollir en cada assemblea, és convenient procedir a una votació secreta entre les diferents persones candidates, amb la finalitat de proporcionar la màxima llibertat de decisió als i les assistents i que la seva possible opció no es vegi coartada en haver d'explicitar públicament la seva elecció. Per això és convenient disposar d'una urna per a la votació i paperetes amb la finalitat que els i les assistents escriguin el nom de les persones candidates a les quals voten.

En el cas que no es presentin més candidats/es dels necessaris, si existeix consens entre les persones que es presenten entorn dels càrrecs a ocupar (titulars i suplents) és necessària la votació. Si no existeix consens, es realitzarà una votació entre les persones candidates. Les que aconseguixin més vots seran les representants i les persones candidates amb menys vots actuaran com a suplents.

Una vegada triats els i les representants i suplents, el coordinador/a els comunicarà que en la Regidoria de Participació Ciutadana els convocarà per a la primera reunió de la Taula de Pressupostos. Per això el coordinador/a els

sol·licitarà que es quedin un moment en finalitzar l'assemblea per registrar les dades de contacte (nom, adreça, telèfon, etc.). Amb això es donarà per acabada l'assemblea, amb un agraïment del coordinador/a a la participació a totes les persones assistents.

5) Emplenament d'actes.

Les actes resultants d'una assemblea tenen com a funció donar fe d'allò acordat, per la qual cosa suposa un material de gran importància per evitar possibles conflictes o impugnacions de l'assemblea.

Acabada la reunió, la Taula de Coordinació de l'Assemblea emplenarà l'acta de l'assemblea, així com l'acta de representants i la fulla de votacions amb la col·laboració de les persones representants triades. Una vegada emplenada aquesta documentació, es lliurarà al personal tècnic responsable de portar-ho a la Regidoria de Participació Ciutadana.

La documentació final de l'assemblea serà, per tant, la següent:

- **Acta d'assemblea.**
- **Acta de representants.**
- **Fulla de votacions.**
- **Fulla de registre de participants.**
- **Fitxes de propostes ciutadanes.**

4. Taula dels Pressupostos Participatius: viabilitat, prioritització de les propostes, document final i avaluació del procés.

INFORME TÈCNIC DE VIABILITAT DE LES PROPOSTES SORGIDES EN LES ASSEMBLEES

Abans que les propostes sorgides de les assemblees siguin sotmeses al procés de prioritització per part dels i les components de la Taula del Pressupost Participatiu, aquestes han de sotmetre's a un filtre tècnic per determinar la seva viabilitat, característiques i cost econòmic.. Els informes generen una informació qualificada que guia als i les components d'aquest òrgan en la presa de decisions. Per això, cal dedicar summa atenció per part de la coordinació del procés perquè aquests informes es realitzin en data i forma.

La realització d'informes requereix d'un temps comprensible. El personal tècnic implicat assumeix aquesta tasca com a addicional a les responsabilitats que ja desenvolupa habitualment. És recomanable trobar algun tipus de recompensa al seu esforç (retribució d'hores extres, compensació en hores lliures, etc.).

La coordinació en la realització d'informes és una tasca tècnica, però també política. Els responsables polítics de cada àrea afectada per la tasca de realització d'informes han d'implicar-se també en la supervisió d'aquesta feina.

La qualitat dels informes juga un paper essencial en la presa de decisions dels i les participants. Els informes han de ser complets, concrets, clars, raonats, i regits per criteris tècnics, i en cap cas personals.

CONSTITUCIÓ DE LA TAULA DEL PRESSUPOST PARTICIPATIU

En tant s'elaboren els informes tècnics es desenvolupa la constitució de la Taula del Pressupost Participatiu. En aquesta fase del Pressupost Participatiu, en la qual la democràcia participativa centra el seu interès en la capacitat col·lectiva per prendre decisions entorn del que ha de ser el bé comú. Aquesta premissa condiona enormement les formes en què s'exerceix el poder, ja que no es regeix pel principi de representació, on unes persones exerciten el poder i

unes altres avaluen la gestió de les primeres, sinó que el poder s'exercita d'una forma col·laborativa i en continu flux d'interacció entre els diferents actors, i més enllà, entre les diferents xarxes socials que sempre acaben presents en la Taula del Pressupost Participatiu.

Són els mecanismes representatius emergits de les assemblees, la qual cosa dóna raó d'existir a l'òrgan de representants o delegats/as, que sol assumir l'etiqueta de Mesa o Consell del Pressupost Participatiu. La Taula del Pressupost Participatiu per tant és l'òrgan responsable d'aprovar el document final del Pressupost Participatiu, això és, el conjunt de propostes ciutadanes finalment aprovades per a integrar-se en el pressupost municipal del següent any.

L'agenda de reunions de la Taula del Pressupost Participatiu ha de fixar-se amb l'antelació necessària, i si és possible que sigui decidida pels i les membres que componen aquest òrgan. Possiblement, serà necessària la combinació de dies laborables a les nits i festius perquè pugui acudir el major nombre de persones possible.

És recomanable que en finalitzar cada reunió de la Taula del Pressupost Participatiu la persona o persones encarregades de la coordinació metodològica d'aquesta fase reforcin la implicació del grup agraint als assistents el temps i esforç dedicat, acabant de la forma més lúdica possible les sessions de treball.

Per al funcionament de la Taula del Pressupost Participatiu serà necessària la disposició de documentació per part dels i les assistents (l·listats de propostes, informes, plantilles, etc.). És recomanable que aquesta documentació sigui enviada a compte als i les components d'aquest òrgan amb la finalitat de que la puguin revisar amb antelació a les sessions de treball i puguin resoldre's en elles els dubtes que puguin plantejar-se.

En el cas que una o varies persones representants no puguin o decideixin en un moment determinat no participar en la Taula del Pressupost Participatiu, convé que s'hagi definit en l'Autoreglament una forma de solucionar el problema o substituir a aquesta persona, amb la finalitat que no existeixin assemblees infrarepresentades dins de l'òrgan encarregat de la decisió final.

És recomanable la presència de representants públics en les sessions de treball de la Taula del Pressupost Participatiu, sobretot en el moment de la prioritització definitiva, amb l'objecte d'atorgar garanties institucionals a les deci-

sions que s'acordin finalment per part dels participants.

PRIORITZACIÓ DE LES PROPOSTES

És necessari que la priorització de propostes al Pressupost Participatiu es dugui a terme en un ambient de confiança i col·laboració grupal, que afavoreixi la reflexió col·lectiva i la resolució dels possibles conflictes que puguin sorgir. És recomanable en aquest sentit iniciar el treball de la Taula del Pressupost Participatiu plantejant dinàmiques grupals de presentació, generació de confiança, simulació de transformació de conflictes, etc.

El treball de priorització requereix temps i diverses reunions. És convenient que es planifiqui amb el suficient marge temporal dins del cronograma del Pressupost Participatiu, a fi que es puguin aconseguir bones decisions sense presses.

La decisió entorn de la forma de priorització (per votació directa de propostes o per valoració de criteris) és molt important. Determina en gran mesura quin serà el resultat final del Pressupost Participatiu.

Aquesta decisió es pot prendre en dos moments. El primer seria en la fase d'elaboració de l'Autoreglament. Si es pren en aquest moment el document que serveix com a guia del Pressupost Participatiu quedarà ja definit des del seu inici, i les persones representants sorgides de les assemblees coneixeran ja les normes de funcionament de la Taula del Pressupost Participatiu quant a priorització de propostes. L'altra opció consistiria que la decisió es prengui una vegada constituïda la Taula del Pressupost Participatiu. Els seus components tendrien així l'oportunitat de decidir ad hoc la forma de priorització, sense que aquesta hagi estat establerta a priori per persones que potser no acabin formant part d'aquest òrgan. L'inconvenient en aquesta segona opció vendria donat pel fet que l'Autoreglament no quedaria tancat fins a aquesta fase del Pressupost Participatiu.

PRIORITZACIÓ DE PROPOSTES A TRAVÉS DE VOTACIÓ DIRECTA

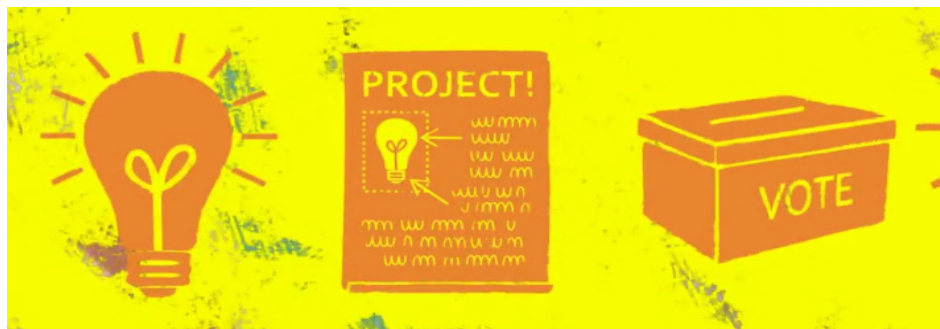
La priorització a través de votació directa de propostes és més senzilla conceptual i operacionalment. Permet visualitzar amb major rapidesa una imatge de conjunt de les propostes que finalment haurien de dur-se a terme. Per contra, aquesta forma de priorització és molt més susceptible de desnaturalitzar la filosofia de fons que subjeu en un procés deliberatiu col·lectiu com aquest,

ja que poden presentar-se inèrcies de mercadeig o negociació de suports i vots per part dels i les representants. Caldrà cuidar aquest aspecte al màxim per part de les persones que coordinin aquesta fase si s'escull l'opció de votació directa de propostes.

A partir de les propostes prioritzades en les assemblees, i ja amb la documentació dels informes tècnics i econòmics, els i les components de la Taula del Pressupost Participatiu estableixen una dinàmica de funcionament en la qual de forma individual cada representant valora les característiques de cada proposta íntegrament i estableix l'ordre de prioritats del conjunt d'iniciatives ciutadanes.

En la taula del Pressupost Participatiu, els i les components decideixen que cada representant triï un total d'un nombre determinat de propostes que considera prioritàries, a raó d'un vot per a cadascuna d'aquestes propostes. La prioritització definitiva es realitza en una sessió plenària en la qual tenen lloc les votacions dels i les representants.

Queda així ordenada una llista de propostes que comença per la més votada i acaba per la menys votada, aprovant-se per l'ordre establert les propostes fins que s'esgoti el pressupost disponible. Aquesta llista constitueix **el document final del Pressupost Participatiu**.

PRIORITZACIÓ DE PROPOSTES A TRAVÉS DE CRITERIS DE JUSTÍCIA DISTRIBUTIVA

Una segona opció per a la prioritització de propostes consisteix en la valoració del que en moltes experiències es coneix com a “criteris de justícia distributiva”.

Aquesta opció parteix de la idea que si els i les representants voten directament les propostes sorgides de les assemblees de forma subjectiva i individual, se sostreu de la reflexió col·lectiva la consideració d'elements específics que haurien d'estar presents en qualsevol iniciativa aprovada. Aquests elements conformen els criteris de justícia distributiva, això és, aspectes en relació a la naturalesa de les propostes que les diferencien, i que han de ser tinguents en compte per a la prioritització d'aquestes. No solament cap la possibilitat de valorar una proposta en el seu conjunt, sinó que es pot aprofundir en ella i distingir quantes persones poden veure's beneficiades per la seva execució, si atén a segments de població amb problemes especials, si atén a criteris de desenvolupament sostenible del municipi, si és una nova inversió en un lloc que mancava d'ella o ja existien infraestructures en aquesta matèria, etc.

Aquestes qüestions focalitzen el debat en les característiques que han de complir les propostes, i això és precisament el que acaben valorant normalment els i les components de la Taula del Pressupost Participatiu. Sota aquest prisma, la proposta com a enunciat total perd pes i el que centra l'atenció és el grau de compliment d'aquest tipus de criteris que la proposta aconsegueix.

Per això, en els diferents municipis en els quals existeixen Pressupostos Participatius, es defineixen una sèrie de criteris, que varien d'un lloc a un altre, però els més comuns solen ser:

- Que atengui a necessitats bàsiques de la població (aigua, llum, etc.).
- Que tenguí aplicació per a tota la ciutat (inversió de ciutat).
- Que atengui a criteris mediambientals.
- El nombre de persones que es veuran beneficiades per la proposta.
- La implicació de diversos col·lectius en la proposta.
- Que atengui a col·lectius amb necessitats especials.
- Que no existeixin ja inversions prèvies o similars.
- Que afavoreixi la participació de la ciutadania.

La prioritització a través de valoració de criteris de justícia distributiva potser reflecteixi en millor mesura els objectius de la deliberació col·lectiva al Pressupost Participatiu, ja que centra l'atenció en les característiques que hauria de presentar una proposta per formar part del document final del Pressupost Participatiu. Com a dificultat, aquesta forma de prioritització és molt més complexa de desenvolupar per part dels i les participants, exigint dels i les components de la Taula del Pressupost Participatiu un alt grau de reflexió. Si s'escull aquesta forma de prioritització seria recomanable una tasca prèvia de formació

amb els i les components de la Taula a fi que compreguin amb la major precisió possible el significat de cadascun dels criteris que es decideixin com a referents de prioritització.

PRIORITZACIÓ DE PROPOSTES A TRAVÉS DE VOTACIÓ PONDERADA TENINT EN COMPTE ELS SUPORTS REBUTS PER LES PROPOSTES CIUTADANES

Exposades ja les dues formes bàsiques de prioritització de propostes (per votació directa o per valoració de criteris), cal assenyalar que en molts municipis es té en compte un element addicional que fins ara no hem citat, i que permet integrar en la valoració de les propostes la dimensió de democràcia directa exercida en la fase assembleària. En les diferents assemblees probablement s'hagin prioritzat ja propostes específiques de cada territori i/o tema, i aquestes presentaran suports molt diversos. A la Taula del Pressupost Participatiu poden arribar propostes amb un nombre reduït de suports o vots d'assemblees amb escassa assistència, i propostes amb ampli suport ciutadà registrat en assemblees amb molta participació. Aquest aspecte també pot ser integrat en el sistema de prioritització.

Per això, normalment es parteix, com a element central de prioritització, del nombre de vots aconseguits per la proposta en l'assemblea, exercint els criteris de justícia distributiva un factor de correcció a l'alça o a la baixa en la puntuació final de la proposta. Aquesta forma de prioritització permet conjuminar el suport popular de la proposta amb el grau de compliment de les característiques que haurien d'estar presents en una proposta aprovada finalment.

AVALUACIÓ DE TOT EL PROCÉS

És convenient que l'avaluació no es desenvolupi en un únic moment del procés. Podem aprofitar el potencial de totes les accions i fases que comprenen el procés del Pressupost Participatiu per plantejar accions avaluadores, ja que en cada fase es podrà propiciar la valoració de diferents agents (polítics/ques i personal tècnic al principi i al final del procés, els i les assistents a reunions ciutadanes en el procés assembleari, els i les representants o delegats/ades ciutadans/anes en la Taula del Pressupost Participatiu, la comissió d'avaluació al final del procés, etc.).

Recomanem la contractació de mecanismes d'avaluació externa a través d'entitats o persones expertes. L'avaluació externa objectiva multitud d'elements sotmesos a l'avaluació, fent que aquests no depenguin de la va-

loració d'agents implicats al Pressupost Participatiu, i al mateix temps permet l'afrontament d'aspectes avaluadors que difícilment podrien ser abordats per la seva complexitat o transcendència per agents involucrats en el procés.

És convenient realitzar el màxim esforç possible en la difusió de l'execució de les propostes decidides al Pressupost Participatiu. Permetrà fer visibles els resultats del procés a població que no està involucrada al Pressupost Participatiu, reforçarà la implicació dels quals ja estan involucrats, i incitarà com a "efecte demostració" a veïnats i veïnades a participar en properes edicions. Aquesta difusió, que es pot realitzar a través dels mitjans de comunicació, pot incloure dues accions que han funcionat bé en diferents experiències. La primera és l'emissió d'un tríptic o fullet amb la màxima difusió possible, en el qual sobre el plànol de la ciutat se situï la localització de les propostes aprovades al Pressupost Participatiu, permetent així combinar la difusió amb la necessària rendició de comptes. L'altra acció consisteix en la col·locació de pancartes o cartells allà on s'iniciïn obres relatives a propostes sorgides del Pressupost Participatiu, amb el que es farà explícit que la realització de la inversió ha estat fruit de la participació de veïnats i veïnades.

La web en la qual s'insereixi la informació del Pressupost Participatiu també pot suposar un important recurs per a la devolució d'informació, el seguiment de propostes i la transparència que aquest procés ha de presentar. En ella, es poden crear enllaços amb les diferents propostes aprovades amb la finalitat de que qualsevol persona pugui veure quin és el seu estat d'execució. Fins i tot, dins de la necessària tasca pedagògica que ha d'acompanyar al procés, en aquesta pàgina es poden publicar els acords plenaris que sancionen cada proposta, els projectes d'execució i els contractes amb les empreses adjudicatàries.

MÉS
www.MESperMallorca.cat

